

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	51-454-01-38
Дата:	12 / 12 2024 г.

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
51-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Г-ЖА НАТАЛИЯ КИСЕЛОВА

16.12
Офис

УВАЖАЕМА Г-ЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 70, ал. 1, т. 1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание внасяме законопроект за изменение и допълнение на Закона за личната помощ.

Молим, законопроектът да бъде представен за разглеждане и гласуване съгласно установения ред.

ВНОСИТЕЛИ:

Костадин Георгиев Костадинов
Светко Томов Рачев
Петър Николаев Петров
Георги Николаев Георгиев
Маргарита Мехалева
Георги Христов Иванов
Александър Господинов Кайтат
Борис Димитров Анастасов
Вношения Радева Кертаева

Wbaino Baculeb Stamel
Mfeez Paurede

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ЛИЧНАТА ПОМОЩ

(Обн. ДВ. бр.105 от 18 Декември 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.103 от 4 Декември 2020г., изм. ДВ. бр.8 от 28 Януари 2022г.)

§. 1 В Чл. 8, ал.1, се създава нова т. 3, със следния текст: “физическо лице с 90 и над 90 на сто /вид и степен на увреждане или с трайно намалена работоспособност без определена чужда помощ, подало заявление до ТЕЛК за влошено състояние и необходимост от чужда помощ, има право да получи лична помощ при представяне на етапна епикриза от лекуващ лекар за влошено състояние и възникнала необходимост от чужда помощ. Личната помощ от този тип се предоставя приоритетно не по-късно от 2 седмици от подаване на заявлението, като времето за предоставяне е за срок до 3 месеца или до излизане на решението на ТЕЛК, освен при отпаднала необходимост“.

§.2 В чл. 12 се създава нова ал. 3 със следния текст: „Лицата с четвърта степен на зависимост имат право на до 72 часа месечно лична помощ, предназначени за ползване през празнични и почивни дни, без нощен труд, предоставяна от втори личен асистент на трудов договор за нормирано работно време и при спазване на нормативно определените междудневна и седмична почивка на всеки един от асистентите. Този тип лична помощ се отразява в Индивидуалната оценка на потребностите на лицето-ползвател. На този тип лична помощ имат лицата навършили 16 години, които не ползват социална услуга по чл. 15, т. 7 и 8 от Закона за социалните услуги.

§.3 В чл.13, ал. 3 след думата „лична помощ“ се добавя: „с определени от 1-ва до 3-та степен на зависимост.“

§. 4 В чл. 13 се създава нова алинея 6 със следния текст: „Добавка за чужда помощ по чл. 103 от Кодекса за социално осигуряване се запазва в случаите, при които на ползвателя са му определени часове лична помощ от 4-та степен на зависимост и получава социална пенсия за инвалидност. Ползвателят не подава заявление-декларация по ал. 1 и не дава писмено съгласие добавката да се превежда на Агенцията за социално подпомагане.“

§. 5 Чл. 25, ал. 1 се изменя както следва:

„Чл. 25 (1) Асистентът е лице, което не е:

1. поставено под запрещение;
2. лице с увреждания с издадено решение от ТЕЛК с чужда помощ;
3. осъждано лице за престъпление от общ характер;
4. лице с наложени мерки като извършител по Закона за защита от домашно насилие;
5. вписано в Регистъра на педофилите, като условието важи от момента на създаване на регистъра;
6. вписано в Регистъра на насилниците по Закона за защита от домашно насилие, като условието важи от момента на създаване на регистъра.“

§. 6. Промените влизат в сила от 01.01.2025 г.

ВНОСИТЕЛИ:

Костадин Тодоров Костадин
Цонко Томов Рачев
Петър Николов Петров
Георги Николов Георгиев

Лагерь Леона

Георг Христов Иванов

Андрей Голубин Кайр

Борис Петров Андриев

Виктория Радева Криварева

Майло Васильев Панаев

Мелан Радева

МОТИВИ

КЪМ ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ЛИЧНАТА ПОМОЩ

Българските граждани с тежки и множество увреждания са категоризирани като „трудно достижими групи от населението, изложени на висок риск от нарушаване на техните права“ в Тематичния доклад за хората с увреждания, изготвен по програма „Местно развитие, намаляване на бедността и подобро включване на уязвимите групи 2014-2021“. изготвен от Националния статистически институт (ISBN 978-619-155-037-1). В доклада се казва още, че почти половината от хората със силни ограничения (43,3%) живеят в риск от бедност в сравнение с 19.9% от хората без ограничения. Бедността и социалното изключване възпрепятстват хората да живеят достойно и да участват активно в социалния живот. В член 28 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания се признава правото на хората с увреждания на адекватен *жизнен* стандарт за тях и за техните семейства. По-специално, хората с увреждания и техните семейства, живеещи в бедност, следва да имат достъп до държавна помощ за разходите, свързани с уврежданията им, включително финансова помощ и социален патронаж. Хората с над 90% увреждане получават „социална пенсия за инвалидност“, чийто размер е фиксиран *под* линията на бедност, което по „законен“ начин ги оставя напълно безпомощни по отношение осигуряване на чуждата помощ, когато в семейството бедността и нищетата са ежедневие. Социалната пенсия за инвалидност е недостатъчен доход за хората, които не са работоспособни и никога не са работили именно, защото са тотално зависими от помощта на семейството си, включително при приема на вода и храна.

Предлаганите промени в ЗЛП са само първа стъпка към реализиране на адекватна политика към хората с увреждания. В Анализа на интеграцията

на хората с увреждания на пазара на труда – мерки, стимули и предизвикателства, изготвен от Икономически и социален съвет през м. юли, 2023 г. е записано, че „все още са налице много пречки, които не дават възможност на хората с увреждания да упражняват в пълен обем основните права, като тези пречки ограничават тяхното равноправно участие в обществото. Необходими са последователни и целенасочени политики, действия и мерки в този аспект. Участието в пълна степен в икономическия и социалния живот от страна на хората с увреждания е от съществено значение, за да може стратегията да постигне успех при реализирането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, зелените политики, действията за адаптация към климатичните промени и дигитализацията.“.

Паралелно с предложенията за промени в ЗЛП в подкрепа на най-уязвимите граждани с тежки и множество увреждания, трябва да се предприемат действия и за да се разграничи ясно експертната оценка за вид и степен на увреждане от оценката за работоспособност на освидетелстваното лице. Груба грешка е оценката за вид и степен на увреждане да се отъждествява с оценката на трайно намалената работоспособност. Необходими са няколко законодателни стъпки, които да персонализират отговорността на лекарите в цялостния процес на експертизата, но също така и да се предвиди механизъм за контрол на всеки етап от процеса на оценка. Според вносителите е необходимо да се въведе принцип за оценка на вид и степен на функционалните увреждания, и то само на такива, които са извън типичните за възрастта промени. По наше мнение е необходимо също да се прави оценка въз основа на медицинска документация по съответния проблем, проследена в динамика през годините. По този начин няма да се налага на лицата с тежки, дълбоки и множество увреждания, придобити при раждането или в ранна детска възраст, всеки път да доказват състоянието си. Необходимо е също да се възвърне принципа на почтеността при изготвянето на експертизи. Налице са достатъчно на брой проекти и добри практики на субсидирана заетост на хора с увреждания, която трябва да се

обобщава и да се приложи като цялостна политика за заетостта на хората с увреждания паралелно с разширяване на помощта за хората с тежки, дълбоки и множество увреждания.

Предложената с § 1 промяна в текста на чл.8, нова т.3 преодолява дискриминационния му смисъл спрямо хората с увреждания, при които необходимостта от чужда помощ е възникнала след издаване на решение на ТЕЛК, в което не фигурира чужда помощ. В практиката са налице случаи, при които състоянието на лицата се влошава и това се документира с експертизи, етапни епикризи и т.н., издадени от лекуващите лекари. Събитията, свързани с дълбока и трайна промяна на здравословното състояние са например претърпените катастрофи, прекараните инсулти, инфаркти, терминален стадий на онкологични заболявания, ампутации на крайници и др. Допълнителната ал.3 в чл. 8 ще позволи ползване на чужда помощ веднага, след като тя се оказва необходима за лицето, което е подало документи за промяна в решението на ТЕЛК и до изписването на необходимата чужда помощ. Към момента няма как социален работник да определи, че има необходимост от чужда помощ, при условие, че в решението на ТЕЛК е записано, че не се налага такава, а в същото време са възникнали обстоятелства на необходимост и едновременно с това решенията на ТЕЛК се бавят с месеци.

С предложените промени в § 2 се дава възможност най-тежките случаи - хората с 4-та степен на зависимост, да имат втори асистент, който да ги обслужва до 72 часа месечно през почивните и празнични дни и включването на тази необходимост в Индивидуалната оценка на потребностите. Целта е да се предостави възможност за втори асистент с отделен трудов договор на същата часова ставка през празничните и почивни дни, без да се нарушава трудовия кодекс. Променя се коефициентът за преобразуване на точките в часове, както следва с $K=1,765$,

като това ще даде възможност за автоматичното преизчисляване на броя часове лична помощ на всеки ползвател. Реално не се предлага увеличаване на дневните часове, а се подсигурява човека с увреждания с часове лична помощ и през почивните дни. По този начин ще се осигури и възможност на полагащия основните грижи асистент да има възможност да се отдели и положи грижи и за себе си.

Предложените промени в §. 2 чл. 12, ал. 2, т. 4 не включват като правоимащи лицата до 16 години, защото техните права би следвало да са гарантирани с родителска (настоящическа) грижа през празничните и почивни дни и не се нуждаят от допълнителна подкрепа. Освен това лицата до 16 години задължително посещават образователна дейност. В предложението не се включват и хората, които посещават дневен център или са настанени в резидентна услуга (чл. 15, т. 7 и 8 от ЗСУ), защото при тях би се получила прекомерна помощ с двойно финансиране и два пъти по-голяма подкрепа отколкото при хората в най-тежко положение, които не посещават дневни центрове и не са настанени в резидентна грижа.

Смисълът на предложението, посочено в § 3 и 4 е добавка за чужда помощ по чл. 103 от Кодекса за социално осигуряване не се отнема, когато на ползвателя са му определени часове лична помощ от 4-та степен на зависимост и получава социална пенсия за инвалидност, понеже е жизнено необходима. От м. април, 2022 г. размерът на социалната пенсия за инвалидност се определя в процент от социалната пенсия за старост за лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане 100 на сто с определена чужда помощ - 160 на сто, за лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 91 на сто до 100 на сто - 140 на сто. Тенденцията за последните три актуализации се движи по следния начин: 1. за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и

степен на увреждане 100 на сто с определена чужда помощ – 160 на сто от социалната пенсия за старост:

от 01.04.2022 г. - 272,00 лв. (160 % от 170,00 лв.)

от 01.07.2022 г. – 395,20 лв. (160 % от 247,00 лв.)

от 01.07.2023 г. – 442,62 лв. (160 % от 276,64 лв.)

от 01.07.2024 г. – 491,31 лв. (160 % от 307,07 лв.)

За лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 91 на сто до 100 на сто – 140 на сто от социалната пенсия за старост:

от 01.04.2022 г. - 238,00 лв. (140 % от 170,00 лв.)

от 01.07.2022 г. – 345,80 лв. (140 % от 247,00 лв.)

от 01.07.2023 г. – 387,30 лв. (140 % от 276,64 лв.)

от 01.07.2024 г. – 429,90 лв. (140 % от 307,07 лв.)

За лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 на сто до 90 на сто – 130 на сто от социалната пенсия за старост:

от 01.04.2022 г. - 221,00 лв. (130 % от 170,00 лв.)

от 01.07.2022 г. – 321,10 лв. (130 % от 247,00 лв.)

от 01.07.2023 г. – 359,63 лв. (130 % от 276,64 лв.)

от 01.07.2024 г. – 399,19 лв. (130 % от 307,07 лв.)

– очевидно е, че с тези суми на месец жизнените нужди на лицата с тежки и множествени увреждания няма как да бъдат посрещнати.

Смисълът на предложението в § 4 е ползвателят да бъде административно облекчен като не подава заявление-декларация по ал. 1 добавката да се превежда на Агенцията за социално подпомагане, това се случва по подразбиране.

Предложените промени в § 5 (чл. 25, ал. 1) подкрепят усилията на държавата да намали риска от домашно насилие, доколкото личната помощ се предоставя в ежедневието най-вече в домашната среда на лицето-ползвател. Точка 1 е запазена, тъй като наличието на условията за поставяне под запрещение от съда изключват запретеното лице да има психосоциална, физическа и/или емоционална кондиция да полага системна, адекватна лична помощ на лице с необходимост от чужда помощ. Точка 2 се предлага, тъй като условията за издаване на решение на ТЕЛК с чужда помощ изключва кондиция на лицето да полага системна ежедневна лична помощ на нуждаещо се от нея друго лице. Точка 3 изключва осъжданите лице за престъпление от общ характер, поради факта, че тези лица вече са извършили престъпление от общ характер и съответно се появява риск по отношение на лицето, нуждаещо се от лична помощ, който държавата следва да намали до възможния минимум. Извършителите на сексуални престъпления срещу деца и на домашно насилие по Закона за домашното насилие се предлага да се изключат от кръга лица, които могат системно и адекватно да предоставят лична помощ, поради особености в психоемоционалното състояние и личностен профил. Лицата, вписани в Регистъра на извършителите на домашно насилие и педофилите, при създаването на тези регистри, не са подходящи за полагане на системна и адекватна лична помощ на нуждаещите се лица, поради факта, че внасят високо ниво на риск за благополучието на лицето, нуждаещо се от лична помощ и съответно противоречи на разпоредбата на чл. 4 от ЗЛП.

ВНОСИТЕЛИ:

Костадин Тодоров Костадинов
Снежана Томова Рачева
Петър Николаев Петров
Георги Николаев Георгиев

Мартини Масаеде

Георги Хрисимиров Иванев

Александар Гомоданов Кочев

Борис Димитров Кладанов

Ванелица Радева Ефимидва

Иванчо Брачев Станев

Мелес Рауковичев

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
КЪМ ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА ЛИЧНАТА ПОМОЩ

1. Основание за законодателна инициатива.

Според данни на НСИ средно годишно около 1000 души с трайно намалена работоспособност / вид и степен на увреждане над 90% се оказват в ситуация на незабавна необходимост от чужда помощ, без тя да фигурира в решенията от ТЕЛК. Това са хора пострадали в инциденти, катастрофи, тежки инфаркти и инсулти и други причини, при които здрави хора или с по-ниска степен на увреждане изпадат в тежко здравословно състояние и имат нужда от лична помощ, поради невъзможността да се погрижат сами за себе си. В тази ситуация пострадалия много често се налага да чака с месеци за да получи ТЕЛК решение за да му се определи нуждата от чужда помощ. Точно и за това са необходими предложените в параграф 1 промени, за да се осигури адекватна и навременна лична помощ за всеки човек изпаднал в такава ситуация.

Промените в параграф 2 са необходими, защото хората с увреждания с предписана чужда помощ се лишават от нея през почивните дни. Ясно е, че този човек няма как да се погрижи за себе си през този период. За това чрез посочените от нас промени ще се гарантира втори асистент, който да поеме до 72 часа месечно задълженията за грижата към човека с нужда от чужда помощ и през почивните и празнични дни. Този тип лична помощ се отразява в Индивидуалната оценка на потребностите на лицето-ползвател.

Смисълът на предложението, посочено в § 3 и § 4 е добавка за чужда помощ по чл. 103 от Кодекса за социално осигуряване не се отнема, когато на ползвателя са му определени часове лична помощ от 4-та степен на зависимост и получава социална пенсия за инвалидност, понеже е жизнено необходима, както и да се намали административната тежест.

Предложените промени в § 5 (чл. 25, ал. 1) подкрепят усилията на държавата да намали риска от домашно насилие и злоупотреби, доколкото личната помощ се предоставя в ежедневието най-вече в домашната среда на лицето-ползвател.

2. Заинтересовани групи.

Лица навършили 16г. с 90% и над 90% трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане.

3. Анализ на разходи и ползи.

По параграф 1 ще са необходими до 7 000 000 лева допълнителни средства за осигуряване на възнаграждението на асистентите до 6 месеца до излизане на новото ТЕЛЖ решение за лицата-ползватели.

По параграф 2 ще са необходими около 80 000 000 лева за осигуряване на възнагражденията за втори личен асистент. Тези средства ще бъдат заплатени от бюджета на общините.

4. Административна тежест и структурни промени.

Смисълът на предложението в § 4 е ползвателят да бъде административно облекчен, като не подава заявление-декларация по ал. 1 добавката да се превежда на Агенцията за социално подпомагане, това се случва по подразбиране.

5. Въздействие върху нормативната база.

Не се предвиждат промени в други закони и наредби.

6. Очаквани резултати и промени.

С предложените промени в настоящия законопроект се стремим да променим една дългогодишна несправедливост, при която хора попаднали

в тежка не възможност да се грижат за себе си за определен период от време да получат адекватна помощ. Другата промяна в параграф 2 дава възможност хората с назначена чужда помощ да получават такава и в почивните и празнични дни.

С останалите промени очакваме подобрене на грижата за тази уязвима част от населението на страната ни, административната тежест, с която са натоварени в битието си, както и намаляване на рисковете от домашно насилие, измами и злоупотреби.

ВНОСИТЕЛИ:

Костадин Тодоров Костадинов
Цонко Томов Димитров
Петър Николаев Петров
Георги Николаев Георгиев
Маргарита Михайлова
Георги Христов Иванов
Александър Господинов
Борис Димитров Владислав
Фюмента Радева Георгиева
Ивайло Василев Тодоров
Ивета Радева